

**Godin Akam Inigha Izir
Gumazim
Sekaraian Akinafarim
O
Sekaraia
Akar faragha zuim**

Godin akam inigha izir gumazim Sekaraia, an Hagai ko ingarir gumazir mam. A uaghan nighnizir gavgavim Judabar ikia ghaze, Me uamategh Godin Dipenimin ingarigh, arazir aghuibar amuamin gumazamizibar iki. Sekaraia uaghan Godin Akamin gun migia ghaze, God dughiar aghuim damighti a me bativam.

Sapta 1--8, an akam inigha izir gumazimin akam an iti, a Esekiel ko Danielin akinafarir akar e gariba, mong a dar mirara ghu. Sekaraia irebabar min garir bizibar gari, ezi an akaba, akar isin zuir aviriba iti.

Sapta 9--14, a bizir gin otivamibar gun migei, kar dughiar God ikiziba bar dar itir gumazamizibar araziba tuisighiva, egh uaghan God gumazitam amadaghtima a izi an ingangarim damuam. Akinafarir kamin akar maba akam inigha izir gumazimin akamin min, mati Iesus amizir bizir mabar mirara ghu.

**Sekaraia irebabar min
garir bizibar gari**

(Sapta 1--6)

Ikiavira Itir God ghaze, an gumazamiziba a bagh uamategham

¹ Darius Persian kantrin atrivim itima, azenir mam givazima, an namba 2in azenimin, namba 8in iakinimin, Ikiavira Itir God, migirigiar kam isava Sekaraia ganingi. Sekaraia Berekian otarim, ezi Berekia Idon otarim.

² A kamaghin migia ghaze: Ki Ikiavira Itir God, ki fomira puvira ian inazir afeziabar atari.

³ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ia mikimasa na migei: Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ia na bagh ua iziti, ki ua ia bagh izam, kar Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin migirigiaba. ⁴ Ia uan inazir afeziabar min damu ikian marki. Fomira Godin akam inigha izir gumaziba nan akam me mikira ghaze, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim ghaze, ia pazavira itir arazir kuraba ataghiragh. Ezi me na barazi puvatigha, nan gin izir puvati. Kar Ikiavira Itir Godin migirigiam. ⁵ Ian ovaviba ko, Godin akam inigha izir gumaziba, me datirighin itir puvati, me bar ariaghire. ⁶ Nan akam inigha izir gumaziba, kar nan ingangarir gumaziba, me nan akaba ko, arazir ki ifongeziba isa ian ovavibagh aningizi, me me baraghan aghuagha osimtizar aven zui. Egha gin me navibagh iragha fogha ghaze, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, fomira mikemezi moghin, en arazir kurar kaba bangin ivezir kuram e ganingi.

Akam inigha izir gumazim irebamın min garir

1:1: Esra 4:24–5:1; Esra 6:14 **1:3:** Jeremaia 25:5; Maika 7:19; Malakai 3:7; Luk 15:20; Jems 4:8

bizimîn, hoziabar gari

⁷ Darius atrivimîn itima, an namba 2 azenimîn, egha an namba 11în iakinim, kar Sebatîn iakinim, an dughiar 24, Ikiavîra Itir God migirîgiar mam irebamîn mîn garir bizim na ganîngi. Kî Sekaraia, kî Godîn akam inigha izir gumazir mam, kî Berekian otarim, ezi Berekia a Idon otarim.* ⁸ Kî dîmangan irebamîn mîn garir bizir mamîn garima, Ikiavîra Itir Godîn enselin mam, hoziar aghevîm gaperagha izi. A iza danganir zarir mamîn tevsevibar tongîn tughav itima, an akîrangîn hoziar aghevîba ko, baghîravîba dukumizîba koma, ghurghurîba tuivîghav itî. Ezi enselin maba hoziar kabagh apiaghav itî. ⁹ Ezi kî azara, “Nan gumazir ekiam, bizir kabar mîngarim, manmakîn?” Ezi enselin na mîgeim, na îkaragha ghaze, “Kî dar mîngarim nî akagham.” ¹⁰ Ezi enselin faragha zuim, a tevsevibar tongîn tughav ikîa na mîgîa ghaze, “Ikiavîra Itir God uan enselin kaba amadazî, me ghua nguazir otevíba bar dar gari.”

¹¹ Ezi enselin îgharazîba, enselin faragha ghua tevsevibar tongîn tughav itim kamaghîn a mîgei, “E nguazim bar a garua garima, nguazimîn gumazamizîba bar moghîra osîmtîzîba puvatîgha deravîram apîa.” ¹² Ezi Ikiavîra Itir Godîn enselin faraghavîra zuim kamaghîn mîgei, “O Ikiavîra Itir Godîn Gavgavîba Bar Itim, nî 70plan azenibar Jerusalem ko, Judan nguibar ekiaba bagha atara

* **1:7:** Azenir kam 519, a Kraîs tîghar otivamîn dughiamîn fomîra otozir dughiam, ezi an dughiam, 15 Feburari. **1:8:** Akar Mogomem 6:2-4

navim bar nin ikufi. Ni bar dughiar manamra ua men apangkuvigham?”

¹³ Ezi Ikiavira Itir God, apangkuvir akaba ko, gavgavim anidir migirigiaba enselin na migeir kam ganidi. ¹⁴ Ezi enselin kam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin akam akunasa na migei: Ki ifongiar bar ekiam ko, apangkuvir nighnizim Jerusalem bagha iti, an ziar mam Saion, a nan nguibar ekiam. ¹⁵ Ki fomira uan gumamazibiba mong men atara, egha Kantrin Igharazibar Gumamazibav mikemezi, me iza mizazim me gase. Me izava amiraghavira me gasighasighizir puvati. Me, me gasighasighamin mitagniam gafiragha bar me gasighasiki. Ezi kantrin igharaziba datirighin osimtiziba puvatigha deraghavira iti. Ezi ki osimtizir ekiam men iti. ¹⁶ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God ghaze, Ki ua Jerusalem uan apangkuvim men akaghasa izegha gifa. Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, Me nan Dipenimin ingarighti, a ua Jerusalem tugham. Mati gumazim dipenimin ingarasa benibar an ababaniba asi moghin, me Jerusalem nguibar ekiam, an ababaniba asi, egh bar aneghuigham.

¹⁷ Ezi ensel uaghan kamaghin akam akunasa na migia ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, An nguibar ekiaba bizir aghuir aviriba dagh izivagham. Eghti gumamazibiba deraghvira ikiam. Ikiavira Itir God, gavgavim ua Saion daningti, a ua tugh gavgavigham. Egh ua baghvira uam Jerusalem ginabagham.”

*Sekaraia irebamın mın garir bizimın aven bul-
makaun kombar gani*

18 Ki irebamın mın garir bizimın aven, bulmakaun komın 4plan gari. 19 Egha ki enselin na ko miğeimın azara, “Kar manmaghın amizir biziba?” Ezi a kamaghın na ikara, “Komın kaba, dar mıngarım kamakın, da Judaba ko, Israelia ko, Jerusalemın gumazamiziba gasıghasıgha me aghamsıghızir kantriba.”

20 Egha Ikiavıra Itir God, 4plan ingangarir gumaziba nan akazıma, me vaghvagha haman ainbav sozibar suiki. 21 Ezi ki an azara, “Gumazir kaba tizim damuasa izi?” Ezi a kamaghın na ikara, “Kantrin pazavıra Judan nguazim gamua an gumazamiziba aghamsıghıziba, ingangarir gumazir kaba izi, me damuti me atiatingti me bar men gavgavıba dıkabırıgham.”

2

Sekaraia ingangaribagh amir benir ababanım, irebamın mın garir bizimın aven an gari

1 Ki kogha irebamın mın bizir mamın garıma, gumazir mam ababanıbagh amir benir mamın suıra. 2 Ezi ki an azara, “Ni managh zui?” Ezi a kamaghın na ikara, “Ki Jerusalemın ababanım damuva, an arozim ko, an ekiam gifoghasa zui.”

3 Ezi ki garıma, enselin faragha na miğeim zuıma enselin ıgharazim iza a batogha, 4 kamaghın a miğei, “Ni ivegh mangı gumazir ıgiar munam mıkim suam, ‘Gumazamiziba ko, asızir avırıba bar avırasemegham, kamaghın amizıma, me Jerusalemın divazıbar bıribar ingaran iburagham. 5 Eghti ki Ikiavıra Itir God, ki

uabi deragh an ganam, mati ki birir avimin min an divazim aghuigham. Egh ki an aven iki, an angazangarim ko gavgavimin min ikiam.’”

God Judabar diazima me uamategha uan nguazimra ize

⁶⁻⁷ Ikiavira Itir God uan gumazamiziba kamaghin me migei, “Ia izi! Ia izi! Ki fomira tintinibar ia aghamsighizi, ia nguazir kamın danganiba bar dar ghue. Ezi datirighin, ia kalabusin itiba, ia Babilonin nguibar ekiam ategh ari ua Saionin izi. Ia dikavigh zuamira izi!”

⁸ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, uan ziar ekiam bangin gavgavim na ganiga, kantrin pazavira an gumazamizibagh amiba, a me mikimasa na amadagha ghaze, “Tina paza me gami, a paza nan bizir bar pin kozim gami.* ⁹ Ki uabi ivezir kuram me daningasava ami, eghti gumazamizir me abirazi men ingangarir gumazir kinibar ikeziba, me dikavighiva, uan apaniba pazavira me damuva me da men biziba iniam.” Bizir kam otoghtima, me bar fogh suam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, na amada.

¹⁰ Egha Ikiavira Itir God ua ghaze, “Ia Saionin nguibamin gumazamiziba, ia mati nan guivir ki ifongezim, ia araghasiva bar akongezir ighiabar amu. Bar guizbangira, ki uabi izi ian tongin ikiam.

¹¹ Dughiar ekiar ki ian akurazi kamın, kantrin aviribar gumazamiziba Ikiavira Itir God bagh izi, an gumazamizibar ikiam. Guizbangira, ki izi ia ko ikiva ian tongin ikiam.” Bizir kam otoghti, ia

* **2:8:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati. **2:11:** Aisaia 2:2-3; 60:3

fogh suam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a uabi na amadazi ki ia bagha ize. ¹² Eghti Judaba, Ikiavira Itir Godin kantrin kamra iki, egh me an damazimin bar faraghivira ikiam. Eghti a bar Jerusalem gifueghiva, ua bagh anemisevegham. A Jerusalem gifongezî moghin, nguibar ekiatam gifueghan kogham.

¹³ O gumazamiziba, ia pura ikiva oragh! Ikiavira Itir God dikavigha uan Nguibam ategha e bagha izasava ami. Kamaghin amizi, e bar moghira uan akabar kumigh nimira ikiva a mizuamam.

3

Sekaraia irebamîn mîn garir bizimîn aven ofa gamir gumazibar dapanimîn gani

¹ Egha ki irebamîn mîn garir bizir mamîn aven garima, Ikiavira Itir God ofa gamir gumazibar dapanim Josua, nan aka. Josua Ikiavira Itir Godin enselin boroghin tughav iti. Ezi Josuan agharir guvimîn amadaghan, Satan tughav ikia, a isi kotiam darighasava ami. ² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Satan miği, “Satan, ki Ikiavira Itir God, nin atara ghaze, ni akatam mikiman kogham! Ki Ikiavira Itir Godin Jerusalem gifongezim, ki ni miğia ghaze, ni nimira iki. Gumazir kam Josua, ki uam a ini, a mati gumazim aviradiar avim isim inigha anemunge.”

³ Ki garima, Josuan korotiam bar pughpurizima a enselin boroghin tughav iti. ⁴ Ezi enselin kam, enselin an faragha tuivighav itibav gia ghaze, “Ia

2:13: Habakuk 2:20 **3:1:** Esra 5:2; Akar Mogomem 12:10

3:2: Jut 1:9

korotiar pughpurir an aghuiziba suegh.” Egha a Josua miġia ghaze, “Ni oragh. Ki nin arazir kuramin osimtizim ko, korotiar pughpurir kaba suegha gifa. Ki datirighin korotiar igiaba ni daningam.” ⁵ Ki kamaghin miġei, “Kamaghin ti deragham, me inir zuruzitam inigh Josuan dapanim gighuigh a ikegh.” Ezi ki mikemezi moghin, me ami. Ikiavira Itir Godin ensel an boroghin itima, enselin igharaziba korotiar igiaba Josua gazui.

⁶ Ezi gin Ikiavira Itir Godin ensel kamaghin Josua miġei, ⁷ “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ni nan Akar Gavgavibar gin mangiva, ingangarir ki ni daningamiba ni bar dar amuti, ki ni ateghti ni nan Dipenim ko, bizir nan ziam feba ni dar ganam. Egh ki ni ateghti, ni enselba ami moghin, nan boroghin izam. ⁸ Ofabagh amir gumazibar dapanim Josua, ni oragh. Ezi ia ofa gamir gumazir igharaziba, ia uaghan oragh. Ia mati bizir aghuir gin otivamibar ababanir gumaziba. Ia oragh. Ki uan ingangarir gumazim amadaghti a izam, an ziam Temer Ghuzir Ighiam. ⁹ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki dagiar aghuir mam inigha Josuan boroghin aneti. Dagiar kam, a 7plan damaziba iti. Eghti dagiar kam gisin, ki akatam osirigham. Egh ki dughiar vamiran, nguazir kam in arazir kurabar osimtizim gin amangam. ¹⁰ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, dughiar kam otoghtima, ia vaghvagh uan namakaba inigh izi ia ko ikiam. Eghti me ia ko wainin azenibar daperagh fighin temebar apengan iki, avughsi deraghvira ikiam.”

3:8: Jeremaia 23:5; 33:15; Sekaraia 6:12 **3:9:** Sekaraia 4:10

3:10: Maika 4:4

4

Sekaraia irebamın mın garir bizimın, golin ingarizir lamın aghorimın gari

¹ Ezi Enselin faraghavıra na ko migeim, a uamategha na bagha iza, mati gumazim akuima me a gaghuri moghin, a na gaghuri. ² Egha a kamaghın nan azara, “Ni tizimın gari?” Ezi ki ghaze, “Ki garima, me golin ingarizir aghorim ko, borem arıghamin itarir ekiam, an pın iti. Ezi golin itarir ekiar kamın 7plan lamın aghoriba a gaseghav ti. Ezi 7plan lamın kaba, da vaghvagha borer itarir ekiamın itim gekuasa 7pla wikba iti. ³ Ezi olivin temer pumuning itima, lamın aghorir kam aningın tizimningın tughav iti, mam vongın itima mam vongın ti.”

⁴ Ki kamaghın ganigha enselin azara, “Nan gumazir ekiam, bizir kabar mıngarim manmakın?”

⁵ Ezi enselin na ko migeim nan azara, “Ni fos ti puvati?” Ezi ki kamaghın a ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, ki fozir puvati.”

God Serubabel bagha akam akiri

⁶ Ezi ensel Ikiavıra Itir Godın akam, gavmanın gumazir dapanim Serubabel danıngasa, kamaghın na migei, “Kar, Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın akam: Ni ingangarim damusi, ni uan midorozir gumazibar gavgavim ko, ni uan gavgavimın amodoghın bizibar amuam marki. Bar marki. Nan Duamın gavgavim ni ko ikiti, ni gavgavir kamın amodoghın ingangaribar amuam. ⁷ Eghti bizir ekiaba mati mıghsiaba nın

4:2: Ua Me Ini 25:31-40
Esra 5:2; Hosea 1:7

4:3: Akar Mogomem 11:4

4:6:

tuavim apirti, ki bar da batueghti da voroghira ikiam. Eghti ni ua nan Dipenimin ingaram, egh ni dagiar abuananam nan dipenim datighti, gumazamiziba tiariba akar suam, 'Dipenir kam a bar dera. God deraghvira a damu!'

⁸ Egha Ikiavira Itir God ua migirigiar mam na ganiga ghaze, ⁹ "Serubabel uan dafarimningin nan Dipenimin ingarasa danganim akirigha gifa. Egh a uabi an ingar anegivagham. Nan Dipenim givaghamin dughiamin, nan gumazamiziba fogh suam, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki uabi ni amadazi ni me bagha ghu. ¹⁰ Me ingangarimin garima a zuamira dikavigha zuir puvati, ezi men naviba bar osemi. Egh me Serubabelin gantima, an ain itir ikarizimin suiragh nan dipenimin ingaram. Me fo, ikarizir kam, dipenir ingangariba voroghira zuir ababanim. Eghti me ganigh fogh suam, dipenir ingangarim deraghvira zui, eghti me bar akongegham."

Ensel Sekaraia irebamın ganizir lamba ko, olivin temer pumuningin mingarimin, gun a migei

Ensel ua kamaghin na migei, "Lamin 7plan kaba da Ikiavira Itir Godin damazibar ababanimin min iti. A zurara nguazir kamin otevíba bar dar gari."

¹¹ Ezi ki an azara, "Olivin temer pumuning, lamin aghorimin agharir guvim ko, agharir kiriamin tughav itimningin mingarim manmaghin ghu?" ¹² Egha ki uam an azara, "Kar olivin aguar manmaghin amizimning, aningın boroghın golin borem, golin itamningın torimin aven ivemara ghuaghiri?"

¹³ Ezi a kamaghin nan azara, “Ni ti fozir puvati, a?” Ezi ki ghaze, “Puvati, nan gumazir ekiam.”

¹⁴ Ezi ensel kamaghin na migia ghaze, “Olivin aguar kamning, aning gumazir pumuningin abanin gami. Ekiam, a nguazir kam in oteviba bar dar gari, egha a uan ingangarim damuasa aning amisevegha, borem isa aning in dapanimning ginge.”

5

Sekaraia irebam in min garir bizim in garima, akinafarir irighizir mam mighegha zui

¹ Ki ua kogha gara irebam in min bizir mam in garima, akinafarir irighizir mam mighegha zui. ² Ezi ensel na migia ghaze, “Ni bizir tizim in gari?” Ezi ki ghaze, “Ki garima akinafarir irighizir mam mighegha zui. Ezi an ruarim 10 mitan tu, ezi an arozim 5 mitan tu.”

³ Egha a kamaghin na migei, “Akinafarir kam ghaze, dughiar kuram otogh mangi nguazir kam in itir gumazamiziba bar me avaragham. Ezi akinafarir kam in osizirir mam ghaze, gumazir okeiba, God kantrin kam in me batuegham. Ezi akinafarir kam in osizirir igharazir mam ghaze, te ifavaribagh amua pura pin akakagha ghaze guizbangira, a uaghan me batuegham.” ⁴ Ikiavira Itir God in Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ki akar kam amadazima, a zui, eghti a mangi okeir gumaziba ko, gumazir ifavaribagh amua pura nan ziam diboriba, a men dipenibar aven mangam. Egh akinafarir kam men dipenir kiniba ko, dagiaba bar da agivaghti, gumazir kaba bar ikuvigham.”

Sekaraia irebamın mın garir bizimın garima, amizir mam akıramın aven iti

⁵ Ezi ensel uam otogha, na miğia ghaze, “Ni gan. Bizir igharazir mam ua izi.” ⁶ Ezi ki an azara, “Bizir tizim?” Ezi a ghaze, “Kar akırar mam. Egha akırar kam a mati, kantrin kamın itir gumazamiz-iba bizir kurar me ifongezibar ababanımın mın* iti.”

⁷ Akırar kamın asuam, me ainın an ingari. Ezi ki garima an asuam kuiagherizi, an aven amizir mam aperaghav iti. ⁸ Ezi ensel ghaze, “Amizir kam, an arazir kuraba bar dar nedazımın mın iti.” A mikemegha gıvagha uam amizim abıragha, akıramın asuam dukua. ⁹ Ezi ki kogha pın gara amizir pumuningın garima, aning avıziba ikia na bagha izima, amınim iva aningın avızibar akur-vazi, aning miğhegħa nan amadaghan izi. Aningın avızibar ganganiba ekevegħa, mati kuarazir bagamın avıziba. Ezi aning akırar kam inigha pın miğhegħa nguazim ko, overiamın tızimningın zui.

¹⁰ Ki amizir kamningın ganigha kamaghın enselin azara, “Kaning akırar kam inigha managh zui?” ¹¹ Ezi ensel kamaghın na ikara, “Aning akırar kam inigh Babilonın mangıva, a bagħ an ziam famın dıpenir ekiatamın ingaram. Aning dıpenımın ingarigh gıvaghıva, akırar kam an averiam datıgham. Eghtı Babilonian gumazamiziba me dıpenir kamın an ziam fam.”

6

Sekaraia irebamın mın garir bizimın garima,

* **5:6:** Hibrun akam deragħa akar kamın mıngarım abıghizir puvati.

4plan karisba iti

¹ Ki gın ua kogha irebamın mın bizir mamın garima, karisın 4pla iti, me brasın miğhsiar pumuningın tızimın iza, azenan oto. ² Karisın faragha izim, hoziar agheviba a kurvasi. Ezi an gın izir karis, hoziar pıziba a kurvasi. ³ Ezi aningın gırara izir karis, hoziar ghurghuriba a kurvasi. Ezi bar dar gın izir karis, baghıraviba dukumizir hoziaba a kurvasi. Ezi hoziar kaba gavgaviba dar iti. ⁴ Egha ki kamaghın enselin azara, “Nan gumazir ekiam, karisın 4plan kabar mıngariba manmaghın ghu?”

⁵ Ezi a kamaghın na ikaragha ghaze, “Karisın 4plan kaba, da 4plan amınir overiamın pın itibar ababanım gami. Da datırıghıra nguazir kamın otevíba bar dar garir Ekiamın damazımın ikegha, anetegha izi.” ⁶ Hoziar pıziba mıkırvazir karis, a notın amadaghan itir kantrin zui. Ezi hoziar ghurghuriba mıkırvazir karis, a kantrin aruem ghuaghiri naghın itimın zui. Ezi baghıraviba dukumizir hoziaba mıkırvazir karis, a sautın amadaghan itir kantrin zui.* ⁷ Hoziar aghuir kaba, azenan otivigha, zuamıra kantribar mangı da getiasava ami. Ezi ensel ghaze, “A dera, ia mangı.” Ezi me ghue. ⁸ Ezi ensel pamtemın nan diagha ghaze, “Hoziar notın amadaghan

6:2: Akar Mogomem 6:4-5 **6:3:** Akar Mogomem 6:2 **6:5:**

Akar Mogomem 7:1 * **6:6:** Hibrun akam deragha akar kamın mıngarım abıghizir puvatı. Gumazir maba kamaghın niğhnisi, e akar kam gıraka, “An aruem uaghiri naghın uaghiri,” mati, “a ghua hoziar pızibar gıntisi.” Gumazir avırım kamaghın niğhnisi, “kantrin notın amadaghan itir kam,” a kantri Babilonın ababanım gami.

itir kantribar ghueziba, me navir amirizim isa Ikiavira Itir Godin Duam ganingi.”

God Sekaraia migei, An atrivibar dapanir asuam isi Josuan dapanim daghuam

⁹ Ezi Ikiavira Itir God akar kam na ganiga ghaze, ¹⁰ “Ni datirighin Sefanaian otarim Josaian dipenimin mangi otogh, gumazir 3plan kaba, Helda, Tobia ko, Jedaia, me dama silvaba ko, golba inigh. Me Babilonin kalabus ategha Jerusalem iza datirighiram oto. ¹¹ Egh ni me da silvaba ko, golba inigh, dar atrivir dapanir asuamin ingarigh. Egh a inigh mangi ofa gamir gumazibar dapanim Josuan dapanim darugh, a Jehosadakin otarim. ¹² Egh ni kamaghin an mikim, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ‘Gumazir mam, me kamaghin a dibori, Temer Ghuzir Igiam. Eghti an aghungigh aguar ekiam gavagh bar deraghviram otogham. Egh a gin Ikiavira Itir Godin ziam fer Dipenimin ingaram. ¹³ Guizbangira, a uabi Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaram. Eghti gumazamiziba atrivimin min ziar ekiam a daningam. Egh a uan atrivir dabirabim daperagh gumazamizibagh ativagh men ganam. Eghti ofa gamir gumazitam an atrivir dabirabimin boroghin tughiv iki, aning uaning inigh ingariva, uaghara navir amirizimin fofozim aningin tongin

ikiam.† 14 Eghti atrivimîn dapanir asuam, Ikiavîra Itir Godîn Dîpenimîn aven ikiam. Eghti gumazamiziba atrivimîn dapanir asuar kamîn ganîva God ginighnigham. Eghti gumazir kaba, Heldai, Tobia, Jedaia, ko, Sefanaian otarim Josaia, atrivimîn dapanir asuamîn ganamin ingangarim, men dafaribar ikiam.’

15 “Eghti gumazamizir saghuiamîn itiba izîva, men akuragh Ikiavîra Itir Godîn Dîpenimîn ingaram. Eghti ia kamaghîn fogh suam, Ikiavîra Itir Godîn Gavgavir Bar Itim ia bagha na amada. Ia bar deravîra Ikiavîra Itir Godîn Akar Gavgaviba baragh dar gin mangi, eghti bizir kaba otivigham.”

God osîmtîziba itir dughiam agivagh, bar akongezir arazim damightîma an otogham

7

(Sapta 7--8)

Ikiavîra Itir God ghaze, ia dagheba ataghîrazir ifavarir arazim damuan markî

1 Darius atrivimîn itir dughiamîn, an namba 4în azenimîn, an iakinir namba 9, me Kislot a garisi, an aruer namba 4în, Ikiavîra Itir God akar mam na ganîngi.*

† **6:13:** Hibrun akam deragha miğirigiar kamîn mîngarim abîghizir puvati. Gumazir maba kamaghîn nighnigha ghaze, a kamaghîn migei, “A nan dipenimîn ingarigh egh, an atrivim ko ofa gamir gumazimîn mîn iki egh uan gumazamizibagh ativagh men ganam. Eghti an atrivim ko ofa gamir ingangarir an amir kam bar deravîram otogham.” * **7:1:** Azenir kam 518, an azenir fomîra Kraisdin dughiamîn otozim, ezi an aruem Disemba 7.

² Dughiar kamın Betelın nguibamın gumazamiziba, Sareser ko, Regemelek ko, men adarazi amangizi, me Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın Dıpenimın ghue. Me deragh uari damuasa, ghua Ikiavıra Itir God ko miġei. ³ Egha me kamaghın ofa gamir gumaziba ko, Godın akam inigha izir gumaziba men azangsiġhasa, “Azenir avırıba ġıvazıma, Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın Dıpenim ikuvıgha iti. Ezi e a bagha bar osemegha aziavıra iti, egha e zurara namba 5ın iakinıbar dagheba ataghırası. E ti zurara kamaghın damuam, o?”

⁴ Ezi Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itim kamaghın na miġei, ⁵ “Ni kantrin kamın gumazamiziba ko, an ofa gamir gumaziba kamaghın me mikim, ‘Guızbangıra, 70plan azenıba dar namba 5ın iakinıba ko, namba 7ın iakinıba ia dagheba ataghıragha azia aghuımazımın iti. Ezi ia nan ziam fasa arazir kam gamızir pu. Bar puvati. ⁶ Egha ia apir dughiabar, ia pura uan navıbar amuti da izıvaghısa ia api.’”

⁷ Fomıra Ikiavıra Itir God uan akar kam, uaghan gumazamizıbav kınasa akam inigha izir gumazıbagh anıngi. Dughiar kamın, Jerusalem deravıra itıma bizir aghuir avırıba a ġızıfa. Dughiar kamın, Jerusalem ko, nguıbar ekiar an boroghın itıba ko, sautiın amadaghan itıba ko, miġhsıar dozir aruem ghuaghıri naghın itıba, gumazamızir avırıba bar dagh izıfa.

Ikiavıra Itir God, Judaba kalabusın ikezir bizimın mıngarımın ġun Sekaraia miġei

⁸ Ezi Ikiavira Itir God, akar mam ua Sekaraia ganiga ghaze, ⁹ “Bar fomira, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, akar kam uan gumamazibagh aniga ghaze, ia arazir aghuibara damu gumamazibar araziba akir. Egh ia uan adarazir apangkuv men akurvagh. ¹⁰ Ia pazivira amizir paba ariaghirezibar amuan marki. Egh borir afeziba ariaghireziba ko, gumamazizir saghuiamin iza ia ko itiba ko, gumamazizir biziba puvatiziba, ia pazi me damuan marki. Egh ia uaghan uan adarazi gasighasighan marki.

¹¹ “Ezi gumamaziziba akaba baraghan aghuagha uan kuaribav konegha, uan nighnizibar kumi. ¹² Guizbangira, me uan dapanibagh amizi da dagiabar min gavgafi. Me nan akam baraghan aghua, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim. Nan Duam akar kam me bagha a isa nan akam inigha izir gumazibagh aningi. Ezi me akar kam in gin zuir puvati, ezi ki puvira men atari. ¹³ Me nan akaba barazir puvatizir bizim bangin, ki men azangsiziba barazi puvati. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin, ki mikemegha gifa. ¹⁴ Bar guizbangira, ki me batoghezi, me ghua Kantrin Igharazibar Gumamazibar tongin, pura guighav iti, mati aminir ekiam bizibagh ivara. Ezi men nguazir aghuir kam, danganir kuramin min otozi, gumazitam uam a garuir puvati.”

8

Ikiavira Itir God, ua deragh Jerusalem damuasa

7:9: Ua Me Ini 22:21-22; Ofa Gami 19:17-18; 25:35; Godin Araziba 10:17-19; 15:11; Jeremaia 7:5-6; 22:3

akam akiri

¹ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim akar kam Sekaraia ganingi. ² Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ki bar Saionin nguibamin gumazamizibagh ifonge. Kamaghin amizi, ki men akurvaghasa. Ki bar me gifonge, men apaniba bagha navim isia bar ikufi. ³ Ki uamategh izi Saionin nguibamin aven ikiam, an ziar mam Jerusalem, a bar guizbangira nan nguibar ekiamra. Jerusalem, a ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin mighsiam, eghti me kamaghin a dipon suam, Godin Mighsiar Anogoroghezim. Eghti ikizir igharazibar gumazamiziba Jerusalemın gumazamizibar gan suam, ‘Guizbangira, Jerusalemia deraghavira Ekiamin gin zui.’ ⁴ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, Midoroziba ko, osimtiziba Jerusalemın otivan kogham. Eghti gumazamiziba iki bar ghurigh asadivir aghoribar suigh an tuavibar daruam. Egh me nguibar ekiamın uari akuvir danganiba bar, me pura tintinibar dapiagh avughsam. ⁵ Eghti borir doziba nguibar ekiamın uari akuvir danganibagh izivagh ikararang ikiam.

⁶ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, gumazamizir kabar varazira, me kamaghin nighnisi, ki mikemezir biziba ti otivan kogham. Ezi ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin nighnizir pu. Puvati. Ki biziba bar dar amuamin gavgavim iti, ki dar amusi dar amuam.” ⁷⁻⁸ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ki uan gumazamizir kantrin aruem anadi naghin itiba ko, kantrin aruem

uaghiri naghin itiba, ki men akurvaghasava ami. Ki me inigh ua Jerusalem in iziti me an ikiam. Eghti me nan gumamazibar ikiti, ki men Godin ikiam, egh guizin araziba ko arazir aghuibar me damuam.”

⁹ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ia uan aghariba gavgavim dar aning, nan Dipenimin ingar. Godin akam inigha izir gumaziba, me fomira Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin Dipenimin ingangarim forir dughiamin ikia Godin akamin gun migei. Ezi ia datirighin men akatoribar otivizir akabara ia ua dagh nighnigh.

¹⁰ Akam inigha izir gumaziba tighar izi akar kam akunamin dughiamin, bar faraghavira, ingangarir gumaziba ko ingangarir asizibagh ivezamin daghaba puvati. Ezi apaniba dughibar pura tintinibar arua osimtizibagh amima, gumamaziba avughsaziba puvati. Ezi ki me gamima, namakaba uarira uariv sosi, ezi men dabirabim derazir puvati.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, Ki fomiram amizir arazim, ki datirighin itir varazira damighan kogham.

¹² Ki me ateghti, me navir amirizim ko, dabirabir aghuim ikiva uan azeniba operam. Eghti amozir ekiar aviriba izitima men wainin ikariziba bitima, men dagheba deraviram otivam. Nan gumamazibar ikiavira itir varazira, ki me bagh bizir aghuir kabar amuam.

¹³ Ia Judaba ko Israelia, ia uagharam oragh. Fomira Kantrin Igharazibar Gumamaziba ian garima, ian araziba ikuvizima me uan apanibav migia ghaze, ‘E kamaghsua, Judaba ko, Israelia ikuvizi moghin, ia uaghan ikuvigham.’ Ezi datirighin, ia Judaba ko, Israelia, ki ua ia inigh

deraghvira ia damuam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ian gan, uan akar gumazibav mikim suam, ‘E kamaghsua, ia Judaba ko, Israelia bar deravira iti moghin, ia bar deravira ikiam.’ Kamaghin amizi, ia atiatingan marki! Ia tuivigh gavgavigh iki!”

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migei, “Fomira ian inazir afeziaba na gamizima, ki me basemegha me gasighasighasava ami. Egha ki uan nighnizim girazir puvati. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki men aningaghegha me gasighasiki. ¹⁵ Egha ki datirighin ghaze, Ki ua deragh Jerusalemia ko, Judabar amuasava ami. Kamaghin amizima ia atiatingan marki. ¹⁶ Egh ia arazir kabar amu: Ia bar moghirama guizin akabar gumazamizir igharazibav kim. Egh ia kotiamin deragh guizin akam akirighti, migirigiaba bar givagham. ¹⁷ Ia arazir kurabar gumazamizir igharazibar amusi nighnighan marki. Ia kotiamin mitivigh, akar ifavaribar amuan marki. Ki ifavarir arazim ko, kotiam oteghavkirir arazim ko, uarir atara uariv sozir araziba, ki bar dar aghua.”

¹⁸ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim migirigiar igharazir mam ua Sekaraia ganingi. ¹⁹ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migei, “Ia iakinir namba 4, ko 5, ko 7, ko 10in, ia dar aruer maba ia osimtizir ia bativiba dagh nighnigha dagheba ataghirasi. Ezi osimtizibar dughiar kaba, da Judaba bar akongeghamin dughiar ekiaba. Kamaghin amizi,

ia guizın akaba ko, gumazamizir igharaziba ko, deraghvıra dapiaghamin araziba bar dagh ifongegh, dar amu.”

²⁰ Egha Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itim ua kamaghın miğei, “Gın nguibar ekiar aviribar gumazamiziba ua Jerusalemın izam. ²¹ Eghti nguibar ekiar mamın gumazamiziba kamaghın nguibar ekiar igharazimın gumazamizibav kim suam, ‘E Jerusalemın mangıva Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın ziam fıva deragh uari damusi, an azangam. Ia e ko izi.’ ²² Ezi ikizir igharazir aviriba ko, kantrin gavgavir aviribar gumazamiziba, me Jerusalemın izıva Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın ziam fıva, deragh uari damusi an azangsıgham. ²³ Kı Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itim, ki ua kamaghın miğei, Dughiar kamın saghon itir nguibabar gumazamizir 10pla izıva Judan gumazitamın korotiar otevitamın suiragh a mikım suam, ‘E kamaghın oraki, God ia ko iti. Kamaghın amizi, e uaghan ia ko ikizir vamıran ikiasa ifonge.’”

Ikiavıra Itir God uan gumazamizibar akuraghsı, bizir igharagha garibar amighti da otivam

9

(Sapta 9–14)

*God Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ivezir
kuram me danıngam*

¹ Ikiavira Itir God kamaghin uan akam na ganiga ghaze, Ikiavira Itir God, Distrik Hadrak ko, Damaskusin nguibar ekiam daperagh avughsi ikiam. Guizbangira, a uan damazimningin Israelian anababar gari moghin, a kantriba bar dar gumazamizibar gari. ² Egha uaghan a Hamat, a nguibar ekiar Distrik Hadrakin boroghin itim, ko, Tairin nguibam ko, Saidonin nguibamin gari. Tair ko Saidonin gumaziba ti ghaze, me fofozir aghuir aviriba iti. Ezi Ikiavira Itir God guizbangira uaghan men gari. ³ Tair, a nguibar ekiar gavgavimin oto. Ezi an gumazamiziba uari bagha divazir mitiar bar gavgavimin ingarigha uan nguibar ekiam avini. Me uaghan uari bagha silvan aviriba geghufi, da nguazir minezibar min iti. Ezi me golin bar aviriba itima, da men damazibar pura bizir kinibar min iti. ⁴ Ezi puvati, Ekiam men bizir aghuiba bar da batuegham. A Tairin biziba ko, an divazir mitiar bar gavgaviba, a bar da isi ongarim da kunigham. Eghti apaniba izi men nguibar ekiam daborogh bar a gasighasigham.

⁵ Eghti Askelonin nguibar ekiamin gumazamiziba bizir kamın ganigh bar atiatigham. Me uaghan kuram iniam, eghti men nguibam, gumazamizibagin an ikian kogham. Eghti Gasaba uaghan bizir kamın ganti, osimtızir ekiam me batogham, mati amizim borim batamin mızazim a bato. Eghti men atrivim aremegham. Eghti Ekronba uaghan bizir kamın ganıva osimtızir ekiar kam iniam,

9:1: Aisaia 17:1-3; Jeremaia 49:23-27; Amos 1:3-5 **9:1:** Aisaia 23:1-18; Esekiel 26:1--28:26; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Matyu 11:21-22; Luk 10:13-14 **9:5:** Aisaia 14:29-31; Jeremaia 47:1-7; Esekiel 25:15-17; Joel 3:4-8; Amos 1:6-8; Sefanaia 2:4-7

mati amizim borim batasa mizazim isi. Me kamaghin nighnisi, Tairba ti men akuragham. Ezi puvati, me bar ikuvigham. ⁶ Eghti gumazir pura tighin itir igharaziba izi Asdotin nguibar ekiamin ikiam. Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Filistian kaba, me gumazir uari fa akaba batoziba, ki bar me dikabiragham. ⁷ Eghti Filistian ikiavira itir varazira, me nan gumazamizibar min otivigh Judan anababar tongin ikiam. Jebusia* fomiram amizi moghin, Ekronba datirighin nan gumazamizibar ikiam. Kamaghin amizima, me ghuziba itir asizir tuzibar aman koghiva, uaghan Judaba ataghizir dagheba, me dar aman kogham.†

⁸ “Ki uan gumazamizibar garima me mizazir ekiam ini. Kamaghin amizi, ki uan kantri geghuv, midorozir gumaziba ateghtima, me nguazir kam in izeghan kogham. Ki uam apaniba ateghti me ua nan gumazamiziba abiniva arazir kurabar me damuan kogham.”

Guizin atrivim izam

⁹ Ia Saionin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, ia bar akongegh!

Ia Jerusalem in itir gumazamiziba, ia bar tiariba akar pamtem in dim.

* **9:7:** Jebusia, me Jerusalem in nguibamin nguazir ghueba. Devit gin taun Jerusalem iniam, Jebusia Israelia ko iti. Ni Josua 15:63 in gan. † **9:7:** Judaba asizim isamsi faragh bar deravirama an ghuzim rueghiva gin a isamigh aneremam. Ezi Filistiaba arazir kam gamir puvatigha, Moses osirizi moghin me God in damazim in mize. (Ni vezin kabar gan: Jenesis 9:4; Ofa Gami 3:17 ko 7:26-27; God in Araziba 12:16 ko 15:23.) Ikiavira Itir God kagh kamaghin migia ghaze, me asizim ghuziba sara ikiti me aneman a men anogoroke. **9:9:** Matyu 21:5; Jon 12:15

Ia gan, ian atrivim mara ia bagha izi!

A ziar ekiam ikiava midorozim gamuava uan
apaniba abiri.

Egha a uabi uan ziam fer puvati.

A gumazir kinir ziaba puvatizir mamın min
donkin mam gaperagha izi.

Kar donkin amebamın nguzir asem.

¹⁰ Ikiavira Itir God ghaze,

Ki karisba ko, midorozibagh amir hoziaba
batueghti, da ua Israelin tongin ikian
kogham.

Egh ki men bariba bar da apirarigham.

Ian atrivim, kantrin ekiaba bar dar amighti, da
midorozir arazim ategh deraghvira dapi-
agh, navir amirizimın ikiam.

A nguazir otevibar gumazamiziba bar me
gativagh men ganam.

Nguazir kaba, da ongarir ekiamın ikegh mangi
ongarir saghon mar itibar tugham.

Egh Yufretisin Faner ekiamın ikegh vongin
amadaghan mangi bar saghon mar
tugham.

*Ikiavira Itir God ua uan gumazamizibar
dabirabim akiri*

¹¹ Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,

“Ki Akar Dikirizir Gavgavir mam Judaba ia ko a
gami.

Ian inazir afeziaba ofabar amuasa asizibav
sozima dar ghuziba ire.

Ezi ghuzir kam gavgavim en Akar
Dikirizir Gavgavim a ganingi.

Kamaghin amizi, ki ia teghtima ia kantrin
igharazimin kalabus ategham.

Kalabuziar kam bar ikufi,
mati me ia isa mozir ekiamin ia arighizi ia
damamin dipaba puvati.

¹² Ia kamaghin fo, ki ian akuraghasa ifonge.

Kamaghin amizi, ia uamategh uan nguibamin
izi deravira ikiam.

Ia osimtizer Bar ekiam ateri, ezi ki ia migia ghaze,
ki arazir aghuibar ia damuam.

Eghti arazir aghuir kam bar osimtizer kam
gafiragham.

¹³ Judaba, ki uan barir pimin min men suiragh, egh
Efraimin adarasi, ki uan barir afuzibar min
men suiragham.

Eghti Saionin gumaziba me mati midorozir
sabam, eghti ki Grikba ko misogham.

¹⁴ “Ikiavira Itir God uan gumazamizibagh isin
azenaram otogh barir pimin asam.

Eghti an afuziba onimarim min taghtagh
zuamira mangam.

Eghti Ikiavira Itir Godin Ekiam sigham givigh,
sautin amadaghan ikegh, pamtem sueba
akun daru, aminir bar gavgavim ko,
amozim sara izam.

¹⁵ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, oramin
min deravira uan gumazamizibagh eghu-
vam,

eghti me katapelbar uan apanibav sogh bar
me abiragham.

Me midorozimin aven, me mati gumaziba dipar
onganiba amegha tiariba akara uan apani-
bav suagharisi.

Men ghuziba, mati me ofabar amuasa asizir
ghuzir itarim inigha, ofa gamir dakozim
ginge.

16 “Dughiar kamın, Ikiavira Itir God men God uan
gumazamiziba iniam,
mati laion sipsipbagh asighasighasava
amima, sipsipbagh eghuvir gumazim uam
me iniam.

Eghti me bar deraghvıram an nguazimın ikiam,
mati atrivimın dapanir asuamın itir dagiar
ivezir bar pın kozibar mın taghtagham.

17 Nguazir kam bar deraghti, me deravira ikiam.
Eghti gumazamizir igiaba, me dagher avırıba
ko, wainın avırıbar amıva aghungti,
men ganganıba bar deragham.”

10

God uan gumazamiziba ua me iniasa akam akıri

1 Dagheba aghungamin dughiamın, ia amozim
bagh Ikiavira Itir Godın azangsigh.

Ikiavira Itir God overiar pızim ko, ghuariam
akuvima, amozim izi,
ezi dagheba ko, bizıba aghui.

2 Gumazamiziba, me gın otivamin bizıbagh
foghasa, aseba ko kukunir gumazıbar
azangsisi.

Ezi me ifavarir akabar me gami.

Gumazir maba irebabar mıngarıbar gun mıgei,
me uaghan ia gifari.

Me ghaze ia navir amırızim iniam, ezi puvatı,
ian navir osımtızim ikıvıra ikiam.

Gumazamiziba mati sipsipba tintiniba arua
ovegha gifa.

Me geghuvir gumaziba puvatizi, kamaghin
amizi me osimtiziba ateri.

³ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Kantrin Igharazibar Gumazamizibar gumazir
dapanir nan gumazamiziba gativaziba,
nan navim men atara me bagha nan isi.

Ki ivezir kuram me daningam.

Judan gumazamiziba, me nan gumazamizibara.

Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki
deraghvira men ganam,
mati sipsipbagh eghuvir gumazim uan
sipsipbar gari.

Egh ki Judan anababa bar dar amuti,

me midorozir hoziar bar gavgavimin min
ikiam.

⁴ Eghti Judan anababar tongin, gumazir dapanir
gavgavir maba otivam,

egh me mati dipenim aterir dagiaba ko,

dipenim aterir guariba ko,
midorozir barir pibar min ikiam.

⁵ Me midorozir gumazir gavgavibar min uari
inigh, uan apaniba abinti,

mati midorozir gumaziba nguibar ekiamin
zuir tuavimin uan apaniba, nguazir begh-
neazibar me dikabiri.

Ki Ikiavira Itir God me ko ikiam.

Kamaghin amizi, me bar pamtemin misogh
mangi,

hoziabagh apiazir midorozir gumazibav sogh
me abinigham.

6 “Kî Judan gumazamizibar amightî, me bar gav-gavigham.

Egh kî Israelian gumazamiziba ua me iniam.

Kî men apangkufî,

kamaghîn amizi, kî bar me inigh uamategh
men nguazimra izam.

Eghtî me deravîra ikiam, mati kî me
batoghezir puvati.

Kî Ikiavîra Itir God, kî men God,

kamaghîn amizi, kî men miğiriğiar me na
miğeiba kî da baragham.

7 Israelian gumazamiziba me midorozir gumazir
gavgavibar mîn otivigh

bar akuegham,

me mati gumaziba wainîn dipaba ame.

Eghtî men ovavir boriba ğîn otivigh,

kî Ikiavîra Itir God, me gamizir bizir aghuir
kabagh niğniğh

bar akuegham.

8 “Kî uan gumazamiziba bar men dimîva,
me akumakum me inigh izam.

Kî ua me inigh me damutî,

me fomîra ikezi moghîn bar
avirasemegham.

9 Kî guizbangîra me batuegha me aghamsîki,

ezi me pura tintinibar kantrin iğharazibar iti.

Egh me nguibar saghuiabar ikîva,

me na ğiniğniğhvîra ikiam.

Ikizir kaba uan boriba ko, me ikivîra ikîva,

bar moghîra uari akuvagh, uamategh
uan nguazimra izam.

10 Nan gumazamizir Isip ko, Asirian kantrin itiba,

- ki ua me inigh izitima,
me uan nguazimra dapiagham.
Ki nguazimin mitaghniyam gisivaghtima,
me Gileatin Distrik ko, Lebanonin nguazim
sara iniam.
Eghti gumazamiziba nguazir kam bar a
gizivagham.
- 11 Ki me inighti me uamategh uan nguibamin
izam,
eghti Isipia ko, Asiriaba ongarir ekiamin min
men tuavim apirighti, ki me abinigham.
Kamaghira, ki Isipian gavgavim agivagh,
egh uaghan Nailin Fanem damighti a
misigham.
Eghti Asirian gavgavim uaghan
givagham.
- 12 Ki uan gumazamizibar amighti me gavgav-
igham.
Eghti me nan apengan iki nan ziam fiva, nan
akabar gin mangam.
Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

11

Atrivir kuraba mati temer kuraba

- 1 O Lebanonin gumazamiziba, avim ian temer
sidabar isigham,
kamaghin amizi, ia tuavim apiran marki,
ia uan tiar akaba kuigh.
- 2 Sidan temeba iregha gifa, temer kaba ziar ekiaba
iti,
da ikuvigha gifa.
Kamaghin amizi, painin temeba ia azi.
Me ruarir arizimin temeba okegha gifa,

kamaghin amizi, ia Basanin itir okin temeba
ia azi.

³ Atrivibar gavgaviba ko, men ziar ekiaba gifa,
kamaghin amizi, men naviba bar osemezi, me
azi.

Ia oragh, atriviba pamtemin arava azi.

Me mati laionba Jordanin Faner miriamin
moga itir ruarir ekiam, me an temer ekiaba
okava,
a gasighasighizima da aroi.

*God, uan gumazamizibar garir gumazir da-
panir guar pumuningin migei*

⁴ Egha Ikiavira Itir God, nan God kamaghin na
migei,

“Ni sipsipbagh eghuvir gumazimin min damu.
Sipsipin kaba dar ghuaviba dav sogh dar
amasa.

⁵ Sipsipin kabar ghuaviba dav sogha ghaze,
‘E ti arazir kuram gamir puvati.’

Me sipsipbav sogha, dar tuziba dagiaba bagha da
amagava, dagiaba isa ghaze,
‘E dagiar gumazibar otivigha gifa.

Kamaghin amizi e Ikiavira Itir Godin
ziam fam.’

Ezi sipsipbagh eghuvir gumaziba me uaghan,
sipsipbar apangkuvir puvati.”

⁶ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ki nguazimin gumazamizibar apangkuvighan
kogham.

Ki uabi vaghvagh me isi men atriviba ko, men
adarazir agharibar arigham.

Eghti me pazavira me damuam, mati sipsipin
ghuaviba uari pazavira me gami.

Atriviba ko, men adarazi pazavira me damuti,
ki men akuraghan kogham.”

⁷ Ezi ki gumazir bizibagh iveza da amadiba bagha,
sipsipbagh eghuvir gumazimin min oto.

Kar sipsipin me misuegh damasava amiba.

Ezi ki sipsipbagh eghuvir gumaziba suizir aghorir
pumuning ini.

Aghorir mam, ki ziam Apangkuvim a gatigha,
igharazim, ki Navir Vamira a gati.

Ki aghorir kamningin suiragha,

sipsipin okoruar kamın gari.*

⁸ Egha ki, sipsipbagh eghuvir gumazir 3plan atara
men aghua.

Ezi me uaghan na gifongezir puvati.

Ezi iakinir vamiran aven ki me batoke.

⁹ Egha ki kamaghin sipsipin okoruar kam migei,

“Ki ua ia geghuvir gumazimin ikian kogham,
eghti me aremeghsi tina ginabaghti, an are-
megh.

Eghti me tina gasighasighasa nighnisi, me a
gasighasigh.

Eghti te miseveaghiriigha iti, me uari uan ini-
vafizibar ami!”

¹⁰ Ki gumazamizir kaba koma amizir Akar
Dikirizir Gavgavim aghorasava amua,

aghorir ki ziam Apangkuvim a gatizim,

ki a inigha anepiri.

¹¹ Kamaghin amizima, Akar Dikirizir Gavgavir
kam dughiar kamra gifa.

Ezi bizir ki amizibar aven, gumazir bizibagh
iveza da amadiba nan ganigha fo,

* **11:7:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

kar Ikiavira Itir God me miġei.

12 Ezi ki kamaghin me miġei,
 “Ia nan ivezim na daningisi, ia na daning. Puvatiġti marki, ia uari.”

Ezi me 30plan silvan dagiaba isa na ganingi.

13 Gumaziba ghaze, ki ingangarir gumazir kuram.
 Egha me ivezir bar muziarim na ganingi.
 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na miġia ghaze,
 “Ni dagiaba isiva Godin Dipenimin dagiaba arizir danganim datigh.”

Ezi ki 30pla silvan dagiaba inigha Godin Dipenimin dagiaba arizir danganimin da ati.

14 Egha ki gin, aghorir namba 2 apiri, aghorir kam ki ziam Navir Vamira a garisi.

Ezi arazir kam kamaghin men akagha ghaze, Judaba ko Israelia, uari abigha ikizir pumuningin oto.

15 Ikiavira Itir God ua kamaghin na miġei,
 “Ni ua sipsibagh eghuvir gumazimin iki, egh dughiar kam in ni sipsibagh eghuvir gumazir kuramin min damu.

16 Guizbangira, ki uan gumazamizibar ganasa gumazir mam ati,
 me mati sipsipin okoruar mam.

Ezi gumazir kam sipsipbar tongin dar ikuvizibar akurvazir puvati,
 egha a uaghan sipsipin ovengeziba tong da buria dar deir puvati.

A uaghan dar duaba nozir puvati, egha deravira itiba, a dagheba dagh anidir puvati.

Bar puvati.

A mīkarziba sara itiba, a uabī dar tuziba apava
dar duiaba ko, puziba sara bar da asigha da
ame.

17 O sipsipbagh eghuvir gumazir bar kurar pura
sipsipba kavkirim,
an apaniba izi an agharim ko damazir agharir
guvimīn itim mīsogh
an gavgaviba bar da agivagham.

Eghti an agharim an amīraghtīma,
an damazir agharir guvimīn itim bar an okav-
igham.”

12

God gīn ua Jerusalem iniam

¹ Kar mīgiriḡiar Ikiavira Itir God Israelia
bagha aningizim. Ikiavira Itir God overiam ko,
nguazimīn ingarigha, gumazamizibar ingarigha,
ikirimīrir angamīra itim me ganīngi. A kamaghīn
mīgei, ² “Kī Jerusalem damighti a wain itir kavīn
mīn otogham. Eghti kantrin igharazir an boroghīn
ikia, a gasighasighasava amiba, me mati gumazir
wainīn kavīn kam amegha onganiziba. Me
mīdorozim bagh Jerusalemīn nguibar ekiamīn
mangīva, me Judan nguibar dozir igharaziba
bar da sara ekiarugham. ³ Dughiar kam otogh
gīvaghti, kī Jerusalem damightīma a dagīar bar
osīmtīzimīn mīn otogham. Eghti kantriba bar a ko
mīsoghsī uari akuvagh, me uari ikuvigham, mati
gumazim dagīar osīmtīzir kam fava mīzazim
isi. ⁴ Kī Ikiavira Itir God, kī dughiar kamīn
apanibar hoziabar amighti, da bar atiatigham,
eghti dagh isīn apiazir gumaziba bar onganigham.
Kī Judabagh eghuva, men apanibar hoziabar

amighti dar damaziba bar okavigham. ⁵ Eghti Judan gumazir dapaniba bizir kamın ganigh, uarira uariv kim suam, ‘God, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a gavgavim uan gumazamizir Jerusalemın itibagh aningi.’*

⁶ “Dughiar kamın ki Judan gumazir dapanibar amighti, me mati tuzim dafogha isi moghin, o mati witin azenir bar misingizim dafogha isia mizariaba zui. Eghti kantrin men boroghin itiba da bar givagham. Eghti Jerusalemın nguibar eki-amra, a itir danganimra ikivira ikiam.

⁷ “Ki Ikiavira Itir God, ki Judan midorozir gumazibar amighti, me faraghivira apaniba abinigh ziar ekiam iniam. Eghti Devit uan ovavir boriba ko, Jerusalemın gumazamiziba, men ziar ekiam, Judan gumazamizibar ziar ekiam gafighan kogham. ⁸ Dughiar kamın ki Ikiavira Itir God, ki Jerusalemın gumazamiziba geghuvam, mati gumazim oramin uabi modi. Ki gavgavim me daningti, gumazir midorozibar gavgavizir puvatiziba, me Atrivim Devitin min gavgavigham. Eghti Devitin ovavir borir gin otivamiba, me, men gumazir dapanibar ikiam, eghti me mati Ikiavira Itir Godin ensel o God uabi, egh me, me geghuvam. ⁹ Eghti dughiar kamın, kantrin igharazir Jerusalem ko misoghava amiba, ki bar dagh asighasigham.”

Gumazir afuzimın ruazir aremezim, me gin an aghuimazimın ikiam

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God ua ghaze, “Ki Devitin

* **12:5:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati. **12:10:** Jeremaia 31:9; Akar Mogomem 1:7

ovaviba ko, Jerusalemın nguibamın itir gumazamizir igharaziba, ki me damuti, me uan navir averiabar aven apangkuvir arazim ko, God ko mişgeir arazimın ğin mangam. Egh gumazir me afuzimın ruazim, me an ganigh a bagh bar puv aziam. Mati gumazim otarir ivariamra itima, an aremezi, an a bagha puvıram azi moghın, me bar osemegh puvıram aziam.† 11 Dughiar kamın Jerusalemın nguibamın azirakar bar ekiam an aven otogham. Mati, me fomıra Megidon danganir zarımın ikia, asem Hadatrimon bagha bar puvıram azi moghın, men azirakam an mırara mangam.‡ 12-14 İkiziba bar, me vaghvagh an aghuımazimın ikıva aziam. Devitin ikizimın adarazi uari baghvıra ikiti, Natanın ikizimın adarazi uari baghvıra ikiti, Livain ikizimın adarazi uari baghvıra ikiti, Simein adarazir ikizim uari baghvıra ikiti, eghti ikizir igharaziba bar moghıram aziam. İkiziba bar vaghvagh uari akuvagh, eghti men gumaziba uari baghvıra

† **12:10:** Hibrun akam deragha akar kamın mıngarım abıghizir puvati. Ekiam faragha kamaghın mişgia ghaze, Israelia Godra rua, egħa a ğin akam giragħa kamaghın mişgia ghaze, me gumazir igharazim birazi, an areme. Fofozir gumazir maba kamaghın nişnıgha ghaze, God uabi me bagħ amadazir gumazim me a mişogħezi an areme. Fofozir gumazir maba kamaghın nişnısi, faragħa mişrişiar igharazim iti, ezi me ğin mong akam pazav an osiri. Jon 19:37 ko Akar Mogomem 1:7 mişrişiar otevir kamning, Kraisin otozir bizimın ababanım. ‡ **12:11:** Fofozir gumazir avırıba kamaghın nişnısi, Hadatrimon, an aser mamın ziam. Gumazamizir an ziam feba, me nişnızir gavgavım an ikia ghaze, an azenıbar zurara dar dughiar vamıran aremegħam, eghti me a bagħ puvıram aziam. Egha ğin, me ghaze, a uam angamıra iti.

ikiva azitima, men amiziba uari baghvira ikiva aziam.

13

¹ “Dughiar kam otoghti ki mozir dipam damighti an anang otogh iram. Devitin ovaviba ko, Jerusalemın nguibamın itir gumazamizir igharaziba, me godin ifavaribar ziaba fava, arazir mizirizir aviribagh ami. Eghti dipar kam men arazir kuraba ruam.”

Akam inigha izir gumazir ifariba givagham

² Ikiavira Itir Godin Gavaviba Bar Itim ua kamaghın migei, “Ki dughiar kamın godin ifavarir marvir guaba nguazir kamın da batuegham, eghti gumazitam uam a dagh nighnighan kogham. Egh uaghan akam inigha izir ifavarir gumaziba ko, duar miziriziba, ki nguazir kamın da batuegham. ³ Eghti akam inigha izir gumazitam, Godin akamın mın ifavarir akabav kimti, an amebam ko, afeziam uaning kamagh a mikim suam, ‘Ni uan akar ifavarimın gun migei. Kar Ikiavira Itir Godin akam puvati. Kamaghın amizi, ni aremegham.’ Gumazir kam akar ifavarir kam mikimti, an amebam ko, an afeziam afuzimın a biraghtima, an aremegham. ⁴ Dughiar kamın, akam inigha izir gumazir ifavariba, men tav uan irebabar mın garir biziba bagh aghumsigh, bar akongeghan kogham. Me Godin akam inigha izir gumazibar korotiatam aghuan kogham. Egh

13:1: Onger Akaba 51:2; 51:7; Aisaia 1:16-18; Esekiel 36:25; Jon 1:29 **13:3:** Godin Araziba 18:20

Godin akam inigha izir gumazibar arazitam gumazamiziba gifarisi, a damighan kogham. Puvatigham. ⁵ A kamaghin mikim suam, 'Ki Godin akam inigha izir gumazim puvati. Ki azenibar ingarir gumazim. Ki gumazir igharazimın pura ingangarir gumazir kinim.'* ⁶ Eghti gumazitam kamaghin an azaragham, 'Kar manmaghin amizir duar kurim nin evarimın iti?' Eghti a ifar suam, 'Ki uan namakamın dipenimın a ini.'†

God sipsipbagh eghuvir gumazim migei

⁷ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgavim Bar Itim kamaghin migei, "O nan midorozir sabam, dikavigh na bagh uan namakam, a sipsipbar garir gumazim, a misueghtima, sipsipba tintinimın aregham. Kamaghira, mati gumazim sipsipin nguzibav sosi moghin, ki uan gumazamizibav sogham. ⁸ Egh ki kantrin kamın gumazamiziba me tuiraghti, me 3plan ikizibar otogham. Eghti ki ikizir pumuning misueghti aning aremegham. Eghti ikizir abuananam ikiam. ⁹ Eghti ikizir itir kam, a nan damazimın zueghsi, ki a damu ganigham, mati me silvaba ko, golin mineziba batueghasa, avimın da tuema da isi. Eghti me na ko mikimti, ki men migirigiaba baragham. Egh ki kamaghin me mikim suam, 'Ia nan gumazamiziba.' Eghti me

* **13:5:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati. † **13:6:** Akam inigha izir gumazir maba, me afuam inigha pura tintinibar uan mikarzim aghorir arazimın gintisi. (Ni 1 Atriviba 18:28in ganigh.) Egha gumaziba an evarimın afuar dighoribar ababanibar ganigha me fo, kar akam akurir gumazim. Ezi a me gifara ghaze, puvati. **13:7:** Matyu 26:31; Mak 14:27

kamaghin na mikimam, 'Ni Ikiavira Itir God ni en God.'

14

Apaniba izi Jerusalemia ko misogham

¹ Eghti Ikiavira Itir Godin kotiar ekiamin dughiam izam. Eghti dughiar kamın apaniba izi Jerusalemın dagıaba ko biziba iniam. Me ian damazibar bizir aghuir kaba tuiragh uari danıngam. ² Eghti Ikiavira Itir God uabi kantrin igharazibar midorozir gumaziba bar da inighti, me izi Jerusalem misogham. Me Jerusalemia abınigh bizir dipenimın itiba bar ada inıgham. Egh arazir otuaribar amizibar amuam. Egh gumazamizir kabar nar mam inıgh mangiti, me kantrin igharazibar kalabusın ikiam. Eghti men akuar mam Jerusalem ateghan kogham, me an ikivira ikiam. ³ Eghti Ikiavira Itir God zurara midorozibagh ami moghin, a dikavigh mangi kantrin kabav sogham. ⁴ Midorozim otivir dughiar kamın, Ikiavira Itir God dikavigh, Jerusalemın boroghin Olivın Mıghsıam gısın tughıv ikiam. Olivın Mıghsıam a Jerusalemın aruem anadi naghın iti. Eghti Olivın Mıghsıam tongıra bıghıva, akuar pumuning otoghti, mıghsıar akua tam mangi sautın amadaghan otoghti, an akuar vuem notın amadaghan ikiam. Eghti aningın tızimningın danganir zarir ekiam ikiam. ⁵ Danganir zarir kam, a bar mangi, Asalın nguıbamın otogham. Eghti ia arı danganir zarir kamın mangi vongın otogham. Fomıra

14:4: Esekiel 47:1-10; Maika 1:3-4; Habakuk 3:6; Sekaraia 4:7; 14:8

Usia Judan atrivimın itima, mikimkızir ekiam otozi ian ovaviba arezi moghin, ia zuamiram aregham. Eghti dughiar kamın, Ikiavıra Itir God, nan God, uan enselba bar ada inigh ia bagh izam. ⁶ Eghti angazangarim aruemin dughiamra otivan kogham. Puvati.* ⁷ Aminim pırir dughiamın, angazangarim isi mamaghıra ikiam. Eghti arueba ko, dimagaribar dughıaba gıvaghıam, da uam otivan kogham. Ikiavıra Itir God uabıra, bizir otivamin kabar dughiam gıfo.

⁸ Dughiar kamın, dipar aghuir ikirimırir aghuim anıdim Jerusalemın ikegh ivemar mangam, eghti an tam Amangsızim Itir Dipar Akaremin mangıtıma, an tam Mediterenianın Ongarir Ekiamın mangam. Dipar kam dughıabar ivemar mamaghıra ikiam, an amozıba ko, aruebar dughiamın ivemar mamaghıra ikiam. A bar dakeghan kogham. ⁹ Eghti Ikiavıra Itir God nguazir kamın kantriba bar dagh atıvagh dar Atrivimın ikiam. Eghti a bar uabıra, gumazamıziıba bar moghıra zıar vamıra a darıgh, an zıam fam.

¹⁰ Eghti nguazir Jerusalemın boroghın itim, a voroghıra itir danganir zarımın otogham, a notın amadaghan Geban nguıbar ekiamın ikegh, mangı sautın amadaghan Rimonın nguıbar ekiamın otogham. Jerusalemın nguıbar ekiamra mıghsıatam gısın ikiam. Eghti Jerusalem

* **14:6:** Hibrun akam deragha akar kamın mıngarım abıghızır puvati. **14:7:** Aısaia 60:19; Matyu 24:36; Akar Mogomem 21:23; 22:5 **14:8:** Esekiel 47:1; Joel 3:18; Jon 7:38; Akar Mogomem 22:1 **14:9:** Aısaia 2:2-4; 45:21-24; Sekaraia 9:9; 14:16-17

avınamin divazir bar mitiar gavgavim, a fomıra ikezi moghıra, a kamaghıra ikiam. Jerusalemın divazim, a Benjaminın Tiar Akamın ikegh mangı, Mikebamin Tiar Akamın otogham, danganir kam tiar akar mam fomıra iti. Egh ababanir mitaghniar Hananelın Tauan ikegh mangamim, a mangı me atrivim bagha wainın ingarir danganımın otogham. ¹¹ Eghti Jerusalemın itir gumazamiziba danganir kamın deravıra ikiam, eghti bizitam ua me gasighasighan kogham.

¹² Kantrin Jerusalem ko misoziba, Ikiavıra Itir God arımarıar bar kuram me bagh anemangam. Arımarıar kam kamakın, gumazamiziba angamıra ikiti, men mikarziba ko damaziba ko mizeba bar kurighti, dar kuriba pura iram.

¹³ Dughıar kamın Ikiavıra Itir God me damighti, me atiatingıva onganıgham. Egh me uarir boroghin itir darazir suıghıva, uariv soghıva arıghıram. ¹⁴ Eghti Judan gumaziba Jerusalemın akurvaghsi misogham, eghti an gumazamiziba ikuvıghan kogham. Egh me kantrin ıgharaziba bar, me da, men gol ko silva ko korotiar avırir aghuıba inıgham.

¹⁵ Eghti men apanıbar averpenıba itir danganımın, arımarıar kurar kamra men hoziaba ko kamelba ko donkiba ko asızir guar ıgharazıba batıvam.

Kanrıba bar men gumazamizıba Godın zıam fam

¹⁶ Judaba uan apanıba abıraghti, men apanir mıkeaghırızıba, me azenıbar zurara Jerusalemın izıva Atrıvımın zıam fam, a Ikiavıra Itir Godın

Gavgaviba Bar Itim. Egh me Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiamin aven ikiam. ¹⁷ Eghti Kantrin Igharazibar Gumamazitaba, atrivim Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, me an ziam fan aghuaghti, amozim men nguazim gizan kogham. ¹⁸ Eghti Isipia, Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiamin aven iki, Ikiavira Itir Godin izam fan aghuaghtima, faragha isamin mangan aghuazir darazi inizir arimariar kurar kamra, Isipia uaghan a iniam. ¹⁹ Isipia ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me uaghan Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiamin mangi Ikiavira Itir Godin ziam fan aghuaghiva, me uaghara uan arazir kuraba bagh ivezir kurar magh garim iniam.

²⁰ Dughiar kamin, me kamaghin nighnigham, bizir kaba, da Ikiavira Itir Godin bizir zuezibara. Hozibar firibagh ikezir belon muziariba, da uaghan osizirim kamaghin dar ikiam, “Bizir kaba, da bar Ikiavira Itir Godin damazimin bizir zueziba.” Eghti Ikiavira Itir Godin Dipenimin itir miner kiniba, da Ikiavira Itir Godin damazimin guizin zuezir bizibar otivam, mati itarir ekiar me ofa damuasa asizir ghuziba isa ofa gamir dakozim gingem. ²¹ Eghti Jerusalemia ko, Judabar dipeniba bar dar itir miner kiniba, da uaghan Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin damazimin zuezir bizibar ikiam. Eghti gin gumamaziziba ofabar amusi, pura miner kaba inigh dar ofabar amuamin asizir tuziba avigham. Dughiar kamin, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba

Bar Itimîn Dipenimîn bizibagh iveza, da amadir
gumaziba ua ikian kogham.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea